

STEPAN BULGAR

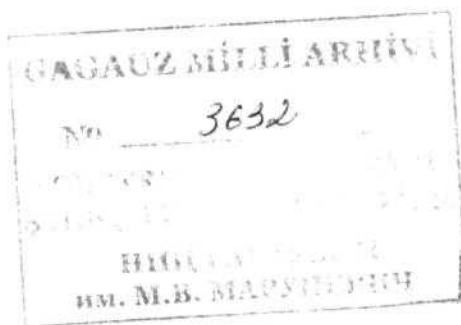
**GAGAUZLARIN
RUH BOBASI POPAZ
MIHAIL ÇAKIR İÇİN
ANNATMALAR**

STEPAN BULGAR

GAGAUZLARIN
RUH BOBASI POPAZ
MİHAİL ÇAKİR İÇİN
ANNATMALAR

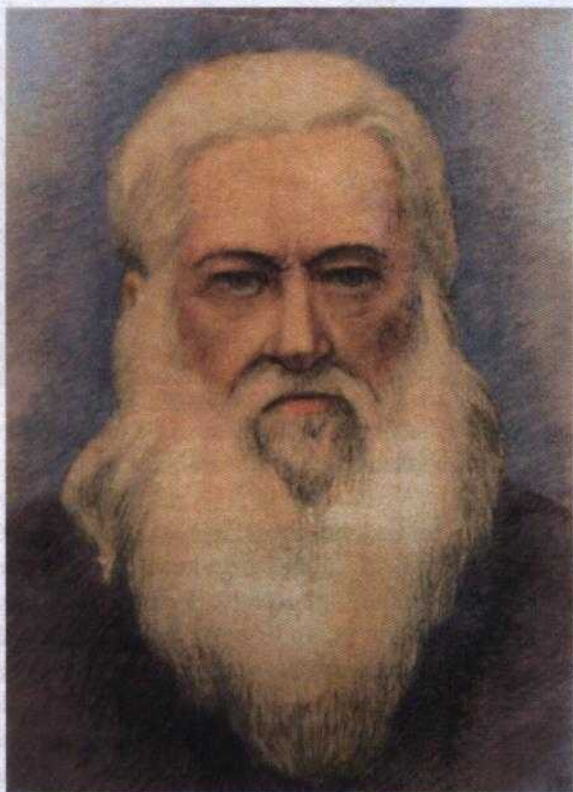
STEPAN BULGAR

**GAGAUZLARIN
RUH BOBASI POPAZ
MİHAİL ÇAKİR İÇİN
ANNATMALAR**

KOMRAT - 2016

I.
MIHAIL ÇAKIR
İÇİN ANNATMALAR

ÇADIR-LUNGA LEGENDASI

Açan Mihail Çakir sekiz yaşındaydı, bobası annattı çocuuna onun dädusu Zahariy Çakir için hem Çadır-Lunga kurulmasının legendasını.

- Eski vakıtlarda Bucaan uçsuz-buçsuz kırlarında insan az varmış. Taa çok tilki, tavşam, canavar, türlü yaban hayvannarı yaşarmış. Bir gün popaz Zahariy Çakir gider Bucakta aaramaa osoy toprak, neredä varmış neeti kurmaa eni bir küü, orada o istärmiş toplamaa hepsi gagauzları. Yanına Zahariy Çakir alër bir çiftçiyi Afanasiy Stefogluyu. Kendi Zahariy cıkêr yola atlı, Afanasiy da piner eşek üstünä. Otuz gün doz-dolay gezmişlär iki gagauz eşil kırlarda. Etişmişlär taa Tuna boyuna, beenmişlär orasını - gözäl erlär!

- Burda kalalım! - demiş Stefoğlu.

Zahariy Çakir cuvap vermiş:

- Tuna boyunda her zaman cenk olër. Hep burdan askerlär geçecek, çiftçi insanı raat kimsey brakmayacak. Onun için läözüm bulmaa bir er, ani uzak olsun Tunadan.

Afanasiy Stefoglu kayıl olmuş:

– Dooru söleersin, boba Zahariy.

Tuna boyundan Zahariy Çakir hem Afanasiy Stefoglu dönerlär Bucak kırklarına. Bir haftadan sora konêrlar dinnenmäâ hem gecelemäâ bir derecik boyunda. Ateş yakmışlar, koorda pişirmişlär pita. Ateşin yanında geceleerlär. Sabaalen görerlär derenin boyunda bir adamı.

– Ey, yolcu, bu derenin nasıl adı?

Adam bakêr da görer, ani çaarêr popaz. Geler yanına öper popazın elini da deer:

– Bu suya deerlär Lunga derecik!

– Saa ol, hristian adam, – demiş Zahariy Çakir, – yolun ilin olsun!

– Saa olun siz dâ!

Sora Zahariy Çakir hem Afanasiy Stefoglu çıkêrlar yamaca, neredän açılmış onnara dolay erlär, gözâl topraklar hem uzun derecik.

Zahariy Çakir deer:

– Burada konacez da küüyümüzü kuracez!

Çakir hem Stefoglu dönerlär küüyünä, angısı Prut dereyâ yakındı.

Bir gün toplanêrlar gagauzlar eski Çadır hem Orak küülerindän da giderlär eni küü kurmaa. Da ozaman kurêrlar Çadır-Lunga küüyünü. Şindi geler vakit toprakları sürmää. Toplanêr insannar da gelerlär popaza. En ihtiar Tanas Kasım danışêr:

– Boba Zahariy, geldi vakit ilk puluu çekmää. Yalvarêrız sizä, yapın moleben!

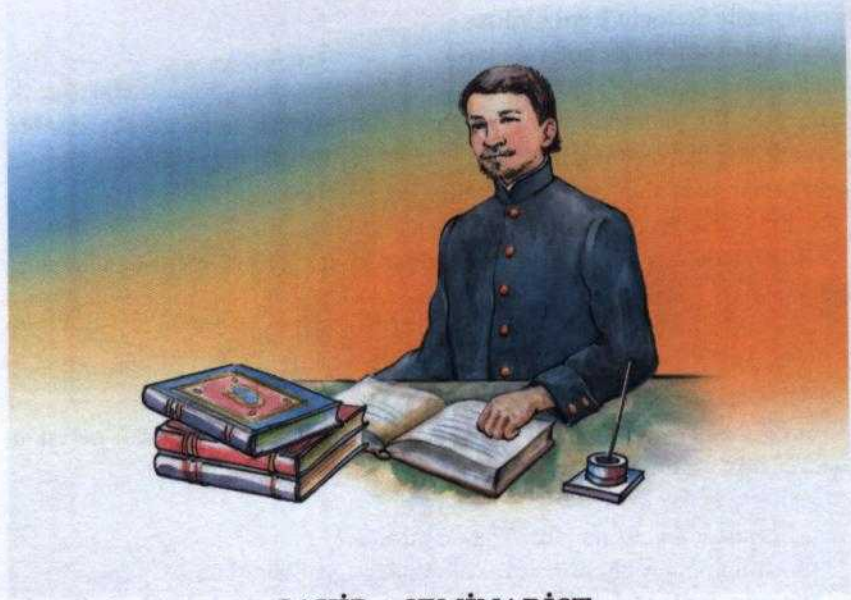
Karılar pişirmişlär ekmek da koymuşlar içinä demir para. Koşêrlar öküzleri taligaya, koyêrlar taligaya puluu, bornayı, sürgüyü hem ekmää. Bükü karı dolaşêr kandillän taligayı üç kerä.

Kırda Zahariy Çakir yapêr moleben da serper ayazma suyundan.

Çiftçilär koşêrlar tafta pulaa iki öküzü. Hayvannar çekämeer puluu, okadar toprak “kelemä”, sürülmemiş bin yıl toprak! Sora koşêrlar dört öküz, genä öküzlär çekämeer puluu.

– Koşun taa iki öküz! – söleer Zahariy Çakir.

Koşêrlar altı öküz da çizerlär Bucak topraanda ilk çiziyi. Tölä çekeder yaşamaa gagauzlar Çadır-Lunga topraanda.

ÇAKİR - SEMİNARİST

Mihail Çakir üürenardı ruh seminariyasında islää, var nicä sölemää, ani pek islää. Kişinöv ruh seminariyasında, neredä 1871-1875 yy. üürenardı Mihail, vardı sıkı distiplina. Başkası beki dayanamayceydi, ama Mihail pek istardı olmaa üürenik hem olmaa popaz. Onun için o uroklarda seslardı, savaşardı tutmaa aklısında, ne annadardı üüredici.

Seminarist Mihail bütün gün çalışardı, okuyardı kiyatları, üürenardı rus, latin, grek dillerini, ama hic bir zaman unutmazdı kendi gagauz dilini.

Açan seminarist Mihail gelardı yazın evä Çadır-Lungaya, genä çalışardı, bütün gün okuyardı kiyat, üürenardı dilleri.

Evdä onu kimsey ayırmazdı işindän. Taa ozaman Mihail çekettiydi denemää çevirmää rus dilindän gagauz dilinä din kiyatlarını.

Seminarist Mihail Çakir gidardı Çadır-Lungada ihtiar gagauzlara, angular taa tutardılar aklısında eski vakıtları, anguları kurmuştular Çadır-Lungayı. Onnarın arasında vardı ölä ihtiarlar, anguları taa etiştirmişlər Bucakta tatarları. Bu ihtiar gagauzlara Mihail sorardı eski lafları gagauz dilindä da sıra-sıra yazardı o lafları tefterinä.

- Ne yazêrsın? - sorardı bobası dyakon Mihail.

Mihail Çakir cuvap edardı:

- Topl  erim o eski lafları, angılarını Şindi siirek kullan  rlar gagauzlar.

- NeĀin l  zım sana o laflar?

Seminarist  akir cevap ver rdi:

- İsteerim  evirm   Evangeliyayı gagauz dilin !

AĀan bobası gid rdi kırda iŐlem    iftcilik uurunda, Mihail gid rdi bobasınnan, yardım ed rdi ona.

 ulend  b t n ayl  toplanardı ekmek im  , sora Mihail biraz dinnen rdi da gen  gid rdi odasına da orada yalnızlıkta  alıŐardı. Bobası dyakon Mihail hem anası  ekettiydil r korkmaa uşak i in, olmasın ona biŐey, ani okadar  ok kıyat okuy r.

Ama Mihail cevap verdi:

- AĀan isteersin biŐey yapmaa, Allaa da yardım eder.

Mihail  akir  ok  alıŐtı da verdi hepsi ekzameneri pek isl  . Bitirdi seminariyayı pek isl  .  renicilerin arasında birinciydi.

Ekzamend   reducilerin biri s ledi ona:

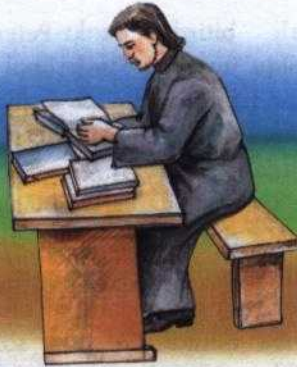
- ŐaŐerim sizin filologiyada bilgileriniz , nekadar onnar derin. Kim sizi b l  isl    retti?

Mihail Cakir cevap etti:

- Uroklardan zeed  kendim da  alıŐtım!

Ozaman profesor yoktu başka ne s lesin.

Elbetki profesorlar g rd l r, ani Mihail  akir akıllı bir seminarist, ama ani o pek  ok  alıŐtı kendi, nekadar  ok o kıyat okudu programadan taa zeed , onnar bilm zdi.

MİHAİL ÇAKİR HEM HARLAMPIY MONASTIRLI

Mihail Çakir hem Harlampiy Monastırlı duudular hem büüdülär Çadır-Lunga küüyündä. Onnar yaştan hemen-hemen akrandı. Çocuklar ikisi dâ sevârdilär şkolada üürenmää hem kiyat okumaa.

Harlampiy sevârdi matematikayı, Mihail sevârdi filologiyayı hem literaturayı. Ama ikisi dâ dostlar sevârdilä kendi gagauz dilini.

Geçti çok yıl – Mihail Çakir oldu popaz, yazdı kiyat, çevirdi gagauz dilinä Evangeliyayı, duaları, çıkarardı gagauz dilindä gazetayı “Hakikatın sesi”.

Harlampiy Monastırlı bitirdi Sankt-Peterburg universitetini, matematika fakultetini, oldu üüredici Simferopol gimnaziyasında, sora Odesa bölgesindä inspektor, tatar üüredici şkolasında direktor.

1907-ci yılda, açan Mihail Çakir tiparladydı gagauz dilinä çevirilmiş din kiyatlarını, o yolladı onnarı Harlampiy Monastırlıya. O kabletti onnarı, okudu da yazdı reţenziya: “Gagauz kitapları talmaçlanmış islää, gözäl, zerä yazılmış haliz gagauzça, haliz o dildä, nicä lafederlär gagauzlar. Kitapları läüzüm geçirmää o dilä, nicä lafederlär gagauzlar. Ne büük kısmet hem şennik, hem sevinmäk verilmiş gagauzlara, ki onnar da kabul etmişlär Allahın sözlerini ana-boba dilindä. Allahın sözlerini gagauz dilinä talmaçlamak benzeer Kiril hem Mefodiyin işlerinä, zaametlerinä”.

MİHAİL ÇAKİRİN ŞKOLASI

Bir küüdä yokmuş şkola, ama uşaklar pek istärmişlär üürenmää okumaa hem yazmaa. İnsannar giderlär popaza Mihail Çakirä da isteerlär yardım, ki açsın onnarın küüyündä şkola.

– Saygılı Boba Mihail, sizdän imdat isteeriz, yardım ediniz bizim küüdä dä şkola açılısın!

Ozaman Mihail Çakir kendi parasınnan bir şkola bu küüdä yaptı.

Güzün şkola acılêr. Uşaklar sölärmışlär:

– Saa olsun Boba Mihail! Çok yıl yaşasın! Şindi bizdä dä şkola var!

Açan şkola açıldı, Ay Boba Mihail Çakir geldi bakmaa, nasıl hazırlanmışlar klaslar üürenicilerä deyni.

Klasta partalar hepsi gözäl diziliydi, tabla eniydi da yalabıyardı. Masa

üstündä grifel tablacıkları hazırdı herbir üüreniciyâ deyni.

Çakir çıktı şkolanın kapu önünä, orada toplanmışılär üürenicilär.

- Zaman hayır olsun!
- Zaman hayır olsun!
- Buyurun, uşaklar, geçin klasa!

Uşaklar, yavaşıcık basarak basamaklara, pindilär eşiklerdän da girdilär klasa. Onnar seftä geldiydilär şkolaya.

Mihail Çakir teklif etti onnara:

- Uşaklar, erleşin partalarda, şindi ders çekedecek!

Uşaklar tez kaptılar kendilerine er da hepsinin gözleri bakardı üürediciyâ.

Mihail Çakir söledi:

- Şindi bana läüzim iki yardımcı.

Mihail Çakir sordu bir çocaa:

- Senin adın nasıl?

Çocuk cuvap etti:

- Koli!
- Kaç yaşındaysın sän?
- Sekiz.

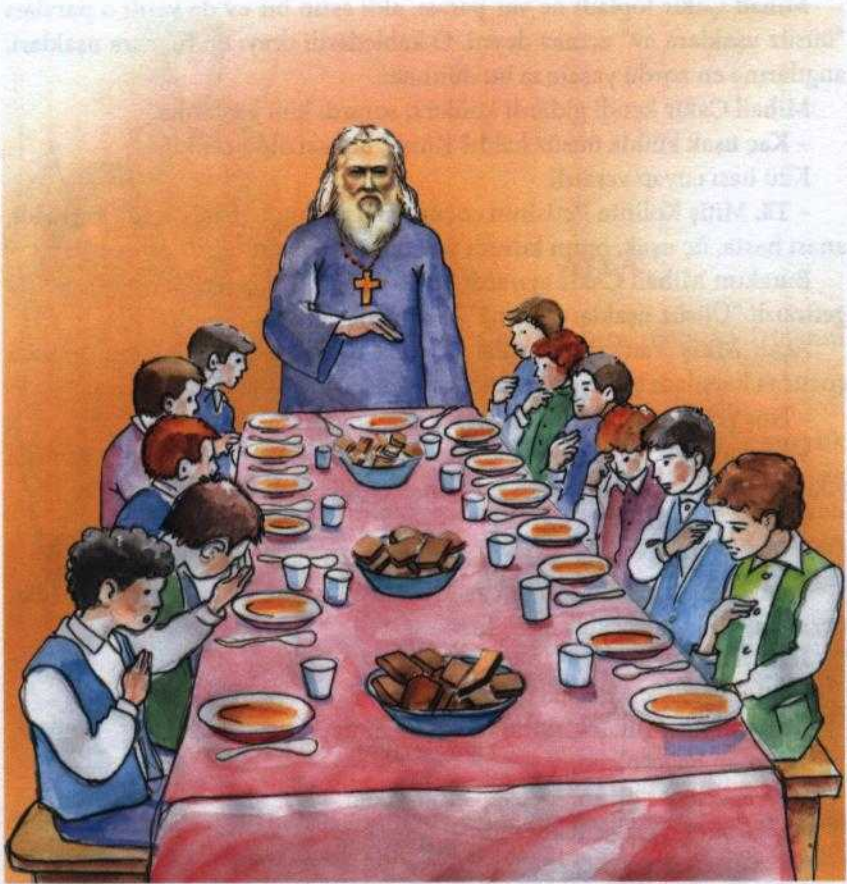
Başka bir çocuca sordu:

- Adın nasıl?
- Benim adım Tanas Arabacı.
- Haydi, Tanas, al bukvalık kiydımı, teferi hem kalemi.
- Saa ol, Ay Boba!

Hepsi uşaklara Ay Boba Mihail Çakir baaşlêr kiyat, tefer hem kalem.

Şkoladan sora uşaklar hepsi gidärmişlär evä, ellerindä tutarak o paali baaşlaları. Büüdüyünän dä kendi uşaklarına annadardılar bu istoriyayı.

ÜSÜZ UŞAKLARIN EVİ

1914-cü yılda oldu büyük cenk, da çok uşakların bobaları öldü cenktä. O uşaklar kaldı üsüz. Kiminsä yoktu rubası, kiminsä yoktu ayak kabı, kimäsä yoktu ne imää dä.

Bir gün boba Mihail Çakir dedi matuşka İrinaya:

- Lääzım toplamaa o uşakları bir erä, yardım etmää onnara.

Mihail Çakir buluştu başka popazlarlan, zaabıtlärlän, da hepsi karar aldı açmaa bir ev üsüz kalan uşaklara deyni.

Mihail Çakir topladı ne var parası, aldı satın bir ev da verdi o paraları “üüsüz uşaklara ev” açmaa deyni. O kabledardı orayı en fukaara uşakları, angılarına en zordu yaşamaa bu dünnedä.

Mihail Çakir kendi gidardı küülerä, sorardı küü başlarına:

– Kaç uşak küüdä üüsüz kaldı? Kimin bobası öldü cenktä?

Küü başı cuvap verardı:

– Tä, Mitiş Kolinin Petisinin çocuu Vanışkacın bobası cenktä kaybeldi, anası hasta, üç uşak, onun kuvedi yok onnarı baksın!

Butakım Mihail Çakir ayırdardı birär-birär o üüsüz uşakları, ayırdardı da getirardı “Üüsüz uşakların evinä” Kişinövda.

Açan Mitiş Vanicii getirdilär “Üüsüz uşakların evinä”, kapu önündä çocuaa karşıladı terbiyedici hem izmetçi karı. Onnar dedilär çocaa:

– Hoş geldin, Vani! Biz seni bekleriz!

Vanışkayı geçirdilär banä odasına. Orada hazırdı sıcak su. Vanışka yıkandı sıcak suylan. Bundan sora ona verdilär eni ruba.

Terbiyedici dedi:

– Haydi, Vani, şindi iyecän da sora geçecän yatak odasına.

Vanışka girdi imäk odasına, orada durardılar taa on çocuk da beklärdilär, nezaman teklif edeceklär imäk imäa.

Terbiyedici dedi:

– Şindi gelecek Ay Boba Mihail Çakir!

Geldi popaz Mihail Çakir da selämedi uşakları:

– Zaman hayır olsun!

– Zaman hayır olsun, – cuvap etti uşaklar.

Popaz Mihail Çakir teklif etti:

– Haydi, uşaklar, dua edelim Allaha!

Mihail Çakir okudu duayı, yaptı kruçayı masa üstündä.

– Haydi buyurun, oturun sofraya, uşaklar!

Hepsi uşaklar aldılar kaşıkları elinä, çektilär çanaa taa yakın önünä da çektilär imäa.

O avşam Mitiş Vanışka yattı uyumaa tok karna pak döşektä, da o düşündä görardı bobasını, nicä o asker rubasinnan, tüfek omuzunda gider cengä.

AYLÄ

Mihail Çakirin hem matuşka İrinanın vardı altı çocu.

Makari 1884 yılda duudu; bitirdi Sankt-Peterburg universitetini, yuridik fakultetini. Sovet vakıdında 20-ci yıllarda Makariyi kapadılar Solovki lagerinä, ordan geeri dönmedi. Solovki lagerindän Makari yollamıştı Besarabiyaya ana-bobasına bir patret.

Mihail Çakir çalıştırdı kurtarmaa oolunu da danıştırdı “Kırmızı stavroz” organizaşiyasına, ama Makari Çakiri bulamadılar.

Mihail (1886-1971) bitirdi Elisavetgrad dragun uçilişçesini. 1914-1917 yıllarda cenk etti Karpatlarda, nişannandı ordennän. Yazdı beş pyesa rus dilindä. Onnarın arasında “Priboi voyını”, “Duman hem ateşlär”.

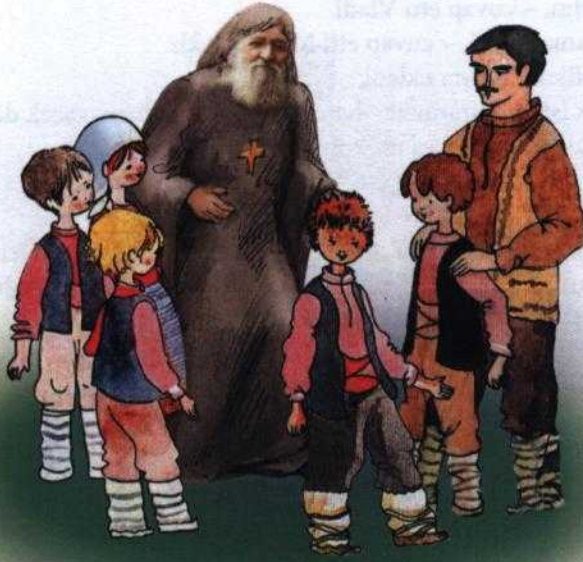
Födör (1888-1964) bitirdi Varşava universitetinin filologiya fakultetini, işledi üüredici. Geçindi Bukureştä.

Nikolay (1890-1947) bitirdi Kişinöv ruh seminariyasını, oldu popaz, geçindi Romınıyada.

Aleksandr (1892-1988) bitirdi Yassı universitetinin yuridik fakultetini. Çalıştı Romınıya devletinin strukturasında.

Viktor – 1899 yılda küçük yaşta hastalandı da geçindi.

VLADİ KASIM

Nikolay Kasım yalvardıydı Ay Boba Mihail Çakirä, alsın yanına onun unukasını Vladimiri.

- Boba Mihail, var benim nepotum Vladi, isteerim üürensın şkolada, ama yaşasın sendä da bakasın onu! Senin yanında bulunsun.

Ay Boba Mihail düşündü da dedi:

- İslää, Nikola dostum, bän verecäm onu klisä şkolasına.

- Vladi! - çaardı dädusu.

- Gelerim, dädu!

İçeri girdi Vladi, oniki yaşında çocuk.

- Zaman hayır olsun!

- Zaman hayır olsun!

Vladi öptü popazın elini da çekildi dädusunun yanına.

- Vladi, – isteersin mi Kişinöva gelmää? – sordu Ay Boba Mihail Çakir.
- İsteerim, – cuvap etti Vladi.
- E, ozaman islää, – cuvap etti Mihail Çakir.

Dädu Nikola Kasım ekledi:

- O pek isteer üürenmää, inanêrim, ani utandırmayacek dädusunu.
- E, anası-bobası kayıl mı kolvermää uşanı?
- Kayıl ikisi dä, – cuvap etti Nikola Kasım dädu.

Mihail Çakir döndü çocuun yanına:

- Haydi, Vladi, hazırlan, toplan yola. Sabaa sabaalen çıkêrız yola!

Ertesi günü Ay Boba Mihail Çakiri hem Vladiyi taligiylan getirdilär Çadır-Lunga stançiyasına. Onnar ikisi pindilär trenä.

Ay Boba Mihail Çakir yazdırdı Vladi Kasımı şkolaya, verdi ona kiyat, tefter, kalem. Bir haftadan sora Vladi başladı gitmää şkolaya.

Mihail Çakir hem matuşka İrina yaşardılar bir evdä, neredä bir küçük odayı verdilär Vladi çocaa.

Mihail Çakir bütün gün yazardı gagauzların istoriyasını hem çevirärdi gagauz dilinä Evangeliyayı, psalmaları, duaları. Kimi kerä o çaarardı Vladiyi:

- Vladi, getir bana başka bir kalem, bu prost yazêr. Vladi bulardı islää bir kalem da getirärdi Mihail Çakirä.

- Haydi, Vladi, getir bana çernila, – sölärdi Mihail Çakir.

1931-ci yılda Vladimir Kasım topladı bir delegaçiya Bucaktan. Hepsi onnar geldilär kutlamaa aydınadıcı Mihail Çakiri 50 yıl çalışmasınnan klisedä. Vladimir Kasım okudu Danışmayı Pastirä. Orada vardı bölä laflar: “...Dua ederiz Allaha o iş için, ani o baaşladı bizä apostolu, angısı çıktı bizim aramızdan da aydınadêr bizi kendi ana dilimizdä”.

BESARABIYA GAGAUZLARIN İSTORİYASI

Mihail Çakir tiparlardı kendi yazılarını jurnalda “Viața Basarabiei”, angısı çıkardı Kişinövda. Onun redaktoru Nikolay Kostenkoydu. Mihail Çakir tiparlardı bu jurnalda kendi yazılarını “Gagauzların düün adetleri”, “Din inançları” hem taa başka yazılarını.

1934-cü yılda Mihail Cakir geler redakçiyaya da getirer yazılarını “Besarabiyalı gagauzların istoriyası”.

– Nikolay, haydi tiparlayalım gagauzların istoriyasını.

– Tiparlayalım, Ay Boba Mihail Çakir, – cuvap eder Nikolay Kostenko.

Bir aydan sora tipardan çıktı jurnal “Viața Basarabiei” Mihail Çakirin yazısınan “Besarabiyalı gagauzların istoriyası” (sora çıktı ayırı kıyat gagauz dilindä).

Acan küülerdä gagauzlar işiderlär, ani çıkmış osoy kıyat – “Besarabiyalı

gagauzların istoriyası”, insannar çekeder gelmää Ay Boba Mihail Çakirä istemää o kiyadı.

Sabaalen açêr kapuyu Mihail Çakir, çikêr sokaa, bakêr: durêrlar gagauzlar, bekleerlär popazı.

- Sabaa hayır olsun!

- Sabaa hayır olsun, Boba Mihail!

- Beni mi bekleersiniz?

- Sizi, Boba Mihail! Geldik istemää kiyadınızı gagauzların istoriyası için!

- Haydi, geçin içeri!

Boba Mihail teklif eder gagauzları içeri, baaşlêêr onnara kiyatçı “Besarabiyalı gagauzların istoriyası”.

- Saa olun, Boba Mihail!

Sevinerlär gagauzlar, öperlär popazın-yazıcının elini.

Çok sevinmelik getirmiş gagauzlara Mihail Çakirin kiyadı “Besarabiyalı gagauzların istoriyası”. Gagauzlar ünärmişlär:

- Tä, bizim insanın istoriyası da yazıldı!

HALKIN ADI

Mihail Çakir, açan gagauz küülerinä gidärdi, hererdä ona insannar sorardı:

- Ay Boba Mihail, annadın bizä, neredän geler bizim halkın adı?

Başka küüdä sorardılar:

- "Gagauz" adının istoriyası neredän geler?

Taa başka kasabada soru sorardılar:

- Gagauzların "adı", ne annadêr bizä?

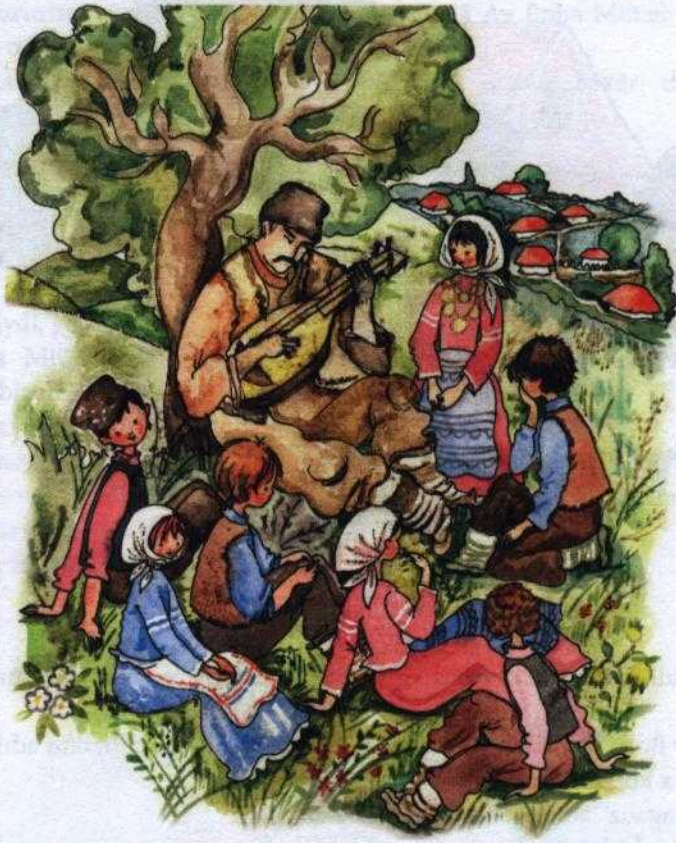
Mihail Çakir çok yıl araştırdı gagauzların istoriyasını, okudu çok kiyat, lafedärdi ihtiar, büyük yaşta gagauzlarla gagauzlar için, üürenärdi onnarın bilgilerini hem fikirlerini, neredän çekiler ad "gagauz" hem ne belli eder başka halklara.

Bir gün genä sordular Mihail Çakirä:

- Gagauz halkının adı ne annadêr?

Mihail Çakir cuvap verdi:

- Gagauz halkının adı annadêr, ani gagauzlar dooru laflı insannar, inan insannarı, onnar tutêrlar kendi sözünü, insannar, angılarını var nicä inanmaa.

APOSTOL MIHAİL ÇAKIR

1938-ci yılda, açan geçindi gagauz aydınadıcısı Mihail Çakir, yazıcı Nikolay Kostenko yazdı bir saygılı yazı, angısının adı "Apostol, protoierey Mihail Çakir". Bu yazıda var bölä sıralar:

«Biz bakardık şaşarak bu meşä acına, angısı zeetlenmiş vakıttan hem hastalıktan, da canımız dolardı büyük kuvetlän işlemää üüsek ruhlan hem kaavi, ki olmaa bu adamın uurunda, angısı taa dooru simvol, nekadar bir insan.

<...> O yazardı gündüz hem gecä, sansın duyardı, ani tez vakıтта kıyat

hem kalem ona başka lâazım olmayacak bu erdä.

<...> Kodru daaları iilttilär kendi bayraklarını da üfleyän lüzgär getirärdi bin maavi çancaazların sesini Bucak kırlarından. Gagauzların Bük Ruhu açtı gözlerini, bakarak uslu göklerä, eşilcä hem tozlu, nicä gözlerin kenarları, da sansın altın güneşli trubaların sesindän, ray kapuları açıldılar, da Boba Mihail, kurtulmuş zettlerdän, karşıları çok angillärlän ayozların soborunnan, girer Diveç Başçeyä.

<...> Ey, ey, bän çoktan istedim sölemäa sana, ani çevirdim senin psalmalarını "gagauzlar için" – Psalmacı, genç hem gözäl, altın arfaylan elindä angil gibi gülärdi.

Açan o etişti Diveç Trona, işidildi ödeşmäk sesi hem erdä çalışması için şükür etmäk. Dolu bu kısmetlän, Boba Mihail titiredi da sordu bir Apostola:

– Neredä çernilniña hem kiyat, ki yazmaa Gagauzlara deyni "Rayın istoriyasını".

II. MİHAİL ÇAKİRİN FAYDALI DERSLERİ

BİRİNCİ DERS

Bir gün Ay Boba Mihail Çakir geldi şkolaya, yavaşıcık girdi klasa.

O şansora ihtiarı, onuştan alatlamazdı, dedi ürenicilerä:

- Bän sizä annadacam bir masal, ama sora siz bana yardım edeceniz!

İslää mi?

- İslää, - cuvap ettilär ürenicilär.

Mihail Çakir annadêr:

- Varmış bir adamın beş çocuu, ama herkezin kendi karakteri varmış. Kimsey biri-birini seslämeer. Bir gün bobası söyleer: "Bän ihtiar oldum, görerim, ani siz biri-birinizlän annaşamêêrsınız. Herkez kendi başına! Getirin bana bir süpürgä. Getirerlar. Boba deer: "Kır süpürgeyi...".

Mihail Çakir sorêr ürenicilerä: "Kim annadacek masalın ötesini?"

İlk çocuk söyleer:

- Bän annadacam!

- Haydi, annat!

Üörenici annadêr:

- Alêr adamın oolu süpürgeyi da savaşêr kırmaa, ama kıramêêr.

Mihail Çakir deer:

- Şindi başkası, kim annadacek?

- Bân, - deer başka üörenici.

Ozaman bobaları, söker süpürgeyi da birâr-birâr kırêr o çıbıkları!

Mihail Çakir:

- Ne annadınız siz bu masaldan?

Uşaklar biri-birindân taa hızlı kaldırdılar elini:

- Bân bilerim!

- Bân annadacam!

Mihail Çakir dedi:

- Haydi, sıradan annadınız!

Üörenici:

- Kim birlik tutacek, onnarı kimsey enseyämeyecek!

Mihail Çakir:

- Başka?

- Varsa dostun, onu satma! Lääzım birlik tutmaa!

İKİNCİ DERS

Başka bir urokta Mihail Çakir annattı:

– Şindi eni bir masal. Bir zengin adamın varmış iki oolu. Bobası brakmış küçük çocuuna averiyasını, ki onu ihtiarlıkta baksın deyni. Sevinmiş küçük çocu da hepsi bobasının paralarını harcamış.

Büük oolu sa gider nemtä küüyünä, üürener demircilik ustalını. Üürener yapmaa taliga hem tekerlek. Kazanêr para da alêr kendisinä işçi. İnsannar görer, ani usta yapêr islää taliga, hepsi geler ona da yaptırêr taliga. Büük oolu olêr zengin adam.

Mihail Çakir sorêr:

– Kim ötesini annadacek?

İlk üürenici:

– Üürenmâk zenginniktän taa iidir!

Mihail Çakir:

– Haydi, kim taa biler?

Başka üürenici:

– Akılsız oola zenginnik tä yardım vermeer!

Mihail Çakir verdi cuvap:

– Dooru!

ÜÇÜNCÜ DERS

Bir gün Mihail Çakir annadêr uşaklara bir masal:

– Bir mamunun varmış beş oolu. Geler gün, da hepsi biri-biri ardına giderlâr büyük kasabalara kendilerinâ kismet aaramaa. Geçer yıllar, karı ihtiarlêêr da hastalanêr. Komuşuları yazêrlar kıyat o çocuklara, ani mamusu hastalanmış da yatêr dösektâ. Ama sade bir çocuu gelir dolaşmaa mamusunu, öbür oolları gelmeerlâr. Açan mamusu alışêr, oolu genâ döner kasabaya. Komuşular yazêr ona kıyat. Mamusu deer: “Şindi bân annadım, ani benim var sade bir oolum!”

Mihail Çakir:

- Neçin ölä sölemiş çocukların mamusu?

Bir üürenici:

- Ana-bobanı läüzüm saymaa hem yardım etmää onnara.

Başka bir üürenici:

- Bobayı, anayı, ihtiarlıkta brakma, seni da ozaman brakmaz Allah!

Başka bir üürenici:

- Kim ana-bobayı ikram eder, o adam kayıp olmaz!

DÖRDÜNCÜ DERS

Annaşêrlar çocuklar Panti, Aleksî hem Yordan gitmää ceviz toplamaa. Çikêrlar dostlar küü kenarına. Bir dâ görêrlär – karşı geler koyun sürüsü. Bir çoban köpää hızlanêr onnarın üstünä. Dostlar çekederlär kaçmaa. Yordan kösteklener dâ düşêr. Panti hem Aleksî brakêrlar Yordanı da kaçêrlar. Durêrlar soluk almaa da görêrlär – Yordan geler.

– Hey, ne oldu? – sorêrlar Panti hem Aleksî Yordana. – Köpek seni dalamadı mı?

Yordan annadêr:

– Çoban aldı köpää, da bân gittim.

Panti hem Aleksî deerlär:

– Haydi gidelim başka erä ceviz toplamaa!

Yordan deer:

– Tâ siz, braktınız beni hem dâ kaçtınız. Bân sizinnän başka bireri gitmeyecâm!

Mihail Çakir sorêr:

– Neçin bölä cuvap vermiş Yordan?

İlk üürenici:

– Korkak dost duşmandan beter.

BEŞİNCİ DERS

Mihail Çakir annadêr üürenicilerä bir masal keçi hem koyun için.

Varmış bir koyun, angısı istemiş olmaa keçi, yaşamaa keçi gibi. Bir kerä koyun gider keçinin ardından. Keçi girmiş bir adamın başçasına, koyun da girmiş başça içinä. Koyun da, nicä keçi, çekeder kemirmää laanaları. Bir dâ geler çorbacı adam, sopa elindä. Keçi gördüynän çorbacıyı, hızlı atlêer bir tarafa da kaçêr. Koyun sa tutulêr. Çorbacı islää düüyêr sopaylan hırsızı.

Mihail Çakir sorêr üürenicilerä:

- Ne annadêr bu masal?

İlk üürenici:

- Bu masal annadêr, ani diil lâazım uymaa aalemin akısına.

İkinci üürenici:

- Diil lâazım inanmaa herbir nasaatçıyı, zerä var nicä imää lobut.

Üçüncü üürenici:

- Bu masal üüreder, ani diil lâazım koyun gibi gitmää keçinin ardına.

Dördüncü üürenici:

- Bu masal üüreder, ani diil lâazım olmaa prost akıllı. Var osoy insannar, o keçi gibi, sokacak seni belaya, kendisi sä kaçacak, lobudu da sän iyecän.

Mihail Çakir deer:

- Bibliya söleer: vakit gelecek, ki kimisi deyecek sizä: «Tä burada, bizimnän Hristos». İnanmayasınız!

ALTINCI DERS

Mihail Çakir annattı üürenicilerä bir istoriya.

- Varmış bir çoban – gagauz Dimitri, angısı yaşarmış Tuna boyunda, bir küüdä – Basarabov. Çoban Dimitri yaşarmış nicä din adamı (pravednik). Bir o çekeder yapmaa minunä. Ona geler türlü hastalar, angularını çoban Dimitri ilaçlarmış. Dimitri öler, ama insannar gelärmişlär onun mezarına da genä iileşärmişlär; Dimitriyä insannar verdilär ad – ayož Dimitri Basarabov.

Ayož Dimitri Basarabovun moşçileri bulunêrlar Romıniyada, Bukureştä.

Mihail Çakir sorêr üürenicilerä:

- Ne annadêr sizä ayož Dimitri Basarabovun yaşaması?

İlk üürenici:

- İnsannar lâüzım olsunnar dooruluklu hem hayırlı, nicä Dimitri Basarabov.

İkinci üürenici:

- Kim ilik yapacak, o kabul edecek Göklerin Padişahlını.

Üçüncü üürenici:

- İnsannar lâüzım ilik yapsınnar!

Mihail Çakir:

- Dooru söleersiniz. İnsannar tutarsaydılar Allahın kanonlarını, var nicä olsunnar ayož, nicä Dimitri Basarabov.

EDİNCİ DERS

Mihail Çakir annattı üürenicilerä Evangeliya istoriyasını.

Boyarın biri sormuş bir adama:

– Neçin sän her gün okuyêrsın Evangeliyayı?

Adam ona cuvaplı soruş vermiş:

– Neçin sän her gün ekmek iyersin?

Boyar demiş:

– Bän iyerim, ki yaşayım deyni.

Adam cuvap vermiş:

– Bän da okuyêrım Allahın sözünü, neçin ani Allahın sözü imäktir!

Mihail Çakir sorêr üürenicilerä:

– Ne annadınız siz bu dialogtan?

İlk üürenici:

– Kim Allahın sözünü sesleer, o Göklerin Padişahlını edenecek.

İkinci üürenici:

– Evangeliyayı lääzım okumaa – o üüreder insanı namuzlu olmaa hem sevmää kendi komuşularını.

Mihail Çakir deer üürenicilerä:

– Uşaklar, bizim dädular hem babular bilmäzdilär okumaa da onnar gidärdilär manastırlara: ki monahlar onnara okusunnar Evangeliya nasaatlarını. Evangeliya üüreder insannarı, nicä dua etmää Allaha, nicä oruçları tutmaa, nicä milusteniya vermää, nicä komuşulara imdat vermää, nicä korunmaa fenalıktan hem fena, yaramaz neetlerdän. Şindiki gagauzlar hepsi üürenik. Ne mutlu onnara, angıları okuyêr Allahın sözünü gagauz dilindä. Onnar imdat bulaceklar zorluklarda hem aar vakıtlarda.

SEKİZİNCİ DERS

Mihail Çakir annadêr üürenicilerä bir masal:

- Varmış bir fukaara adam, aylesi da fukaara, uşakları yalnayak, imää yok. O adam çırak işlärmiş. Bir gün çok işleer, da çorbacı verer ona bir büyük somun biyaz ekmek. Alêr adam o ekmää, sarêr onu peşkirä da gider evä. Seviner, ani doyuracak uşaklarını. Gidärkän yolda, adam görer, ani yol boyunda oturmuş bir karı iki dä uşacık, yırtık rubaylan, belli, ani aç. O uşaklar görerlär o ekmää adamın elindä da zavallı bakêrlar o ekmää. Adamın canı aciyêr o uşaklara da verer uşaklara o ekmää.

Mihail Çakir:

- Neçin bu çırak adam, kendisi da fukaara, verer o uşaklara ekmää?

İlk üürenici:

- İlik yap hem kimseydän korkma.

İkinci üürenici:

- Dua getirer adamı cennet kapusuna, ama adamın cömertlii hem ilikleri açêrlar cennetin kapusunu.

İÇİNDEKİLÄR

I. MİHAİL ÇAKİR İÇİN ANNATMALAR.....	5
Çadır-Lunga legendası.....	6
Çakir – seminarist	8
Mihail Çakir hem Harlampiy Monastirli.....	10
Mihail Çakirin şkolası.....	11
Üsüz uşakların evi.....	13
Aylä.....	15
Vladi Kasım.....	17
Besarabiya gagauzların istoriyası.....	19
Halkın adı	21
Apostol Mihail Çakir	22
II. MİHAİL ÇAKİRİN FAYDALI DERSLERİ.....	24
Birinci ders	25
İkinci ders	27
Üçüncü ders	28
Dördüncü ders	30
Beşinci ders	31
Altıncı ders	32
Edinci ders	33
Sekizinci ders	34

